

BELLEIDSNOTA

Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur

Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum

30 mei 2011

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

Gemeente
Aalten

1. Inleiding	4
2. Doelstellingen	4
3. Gemeentelijk beleid	5
De gebouwde omgeving	5
Rijksmonumenten	5
Gemeentelijke Monumenten	5
Karakteristieke panden	6
Beschermd stads- en dorpsgezichten	7
Welstand	7
Cultuurlandschap	8
Landschapsontwikkelingsplan	8
Gebiedsuitvoeringsprogramma	8
Planologische bescherming van het landschap	9
Bescherming van houtopstanden	9
Archeologie	9
4 Landelijk en provinciaal beleid	10
Modernisering Monumentenzorg (Momo)	10
1. Cultuurhistorische belangen meewegen in de ruimtelijke ordening	11
2. Krachtiger en eenvoudiger regelgeving	11
3. Bevorderen van herbestemming	12
Rol gemeente	12
Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (WABO)	13
Belvoir 3	13
5 Lokale beleidsinstrumenten	14
Erfgoedverordening	15
Commissie Cultureel Erfgoed	15
Straatnaamgeving	16
Subsidies voor gemeentelijke monumenten	16
SVn lening voor eigenaren van gemeentelijke monumenten	17
Abonnement op de Monumentenwacht	17
6 Projecten rond het Cultureel Erfgoed	17
TRAP	18
Cultuurhistorische begraafplaatsen	18
Voortzetting Langs heilige huisjes	18
Aaltense gängeskes	18

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

Gemeente
Aalten

Beleefbaar maken van vestingverleden Bredevoort	18
Grensbeleving aan de Heelweg in Dinxperlo	18
Deelname aan het regionale project Kerkenpaden	18
Bomenroutes	18
Open Monumentendag	18
Monumentenprijs gemeente Aalten	18
7 Lokale erfgoedorganisaties	19
Oudheidkundige organisaties	19
Musea	19
De Aaltense Musea	
• Markt 12	
• Het Frerikshuus	
• De Freriksschure	
Het Grenslandmuseum	19
Particuliere collecties, bedrijven, religieus erfgoed en molens	20
Landschapsorganisaties	21
Gebiedscommissie	21
Stichting SAAP	21
Stichting Natuur en Milieu Aalten	21
Diverse belangengroepen	21
8 Communicatie	22
9 Uitvoeringsplan en middelen	23
10 Evaluatie	23
Bijlage	24

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

1. Inleiding

Tot op heden is er geen samenhangend gemeentelijk beleid geformuleerd op het gebied van ons cultureel erfgoed. Het cultureel erfgoed betreft het bodemarchief (archeologie), de sporen van menselijk handelen in het landschap (historische geografie) en de gebouwde omgeving (bouw-/kunsthistorie).

Voor het landschap is in november 2007 het landschapontwikkelingsplan (LOP) vastgesteld en in februari 2010 is het beleid op het gebied van de archeologie vastgesteld. Met de Beleidsnota Cultureel Erfgoed worden de verschillende onderdelen van het cultureel erfgoed samengebracht en wordt een basis gelegd onder de gemeentelijke verordeningen op dit gebied.

De noodzaak om dit beleid nu te formuleren is gelegen in nieuw landelijk en provinciaal beleid en in nieuwe wetgeving. Onze werkwijze op het gebied van het cultureel erfgoed vraagt aanpassing op basis van dit nieuwe beleid en de nieuwe wetgeving.

2. Doelstellingen

De doelen die wij nastreven met deze nota zijn:

- a. in stand houden en waar mogelijk versterken van het cultureel erfgoed van de gemeente Aalten;
- b. aansluiten van gemeentelijk beleid en werkwijze op actueel landelijk en provinciaal beleid en op nieuwe wetgeving;
- c. waar mogelijk deregulering, snellere afhandeling van aanvragen en meer duidelijkheid voor de burger bewerkstelligen;
- d. uitbreiden van de aandacht voor het cultureel erfgoed;
- e. bevorderen van het cultureel erfgoed als inspiratiebron voor ruimtelijke ontwikkeling;
- f. verbeteren van de communicatie met de organisaties en personen die te maken hebben met en geïnteresseerd zijn in het cultureel erfgoed.

Het resultaat van de nota is een integraal beleidskader, waarin de actualiteiten en verbeterpunten op het gebied van het cultureel erfgoed aan de orde worden gesteld en oplossingen worden aangedragen. Het beleidskader biedt structuur aan de werkzaamheden op het gebied van cultuurhistorie en sluit aan bij het nieuwe landelijke en provinciale beleid en de nieuwe wetgeving op het gebied van het cultureel erfgoed.

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

3. Gemeentelijk beleid

De gemeente Aalten heeft in diverse nota's en plannen beleid vastgelegd op het gebied van het cultureel erfgoed. We gaan nader in op het beleid voor de gebouwde omgeving, het cultuurlandschap en de archeologie.

De gebouwde omgeving

Binnen de gemeente Aalten worden de cultuurhistorische waarden in de gebouwde omgeving op verschillende niveaus en in verschillende mate beschermd. De gemeente onderscheidt in haar beleid:

1. Rijksmonumenten
2. Gemeentelijke monumenten
3. Karakteristieke panden
4. Beschermd stads- en dorpsgezichten
5. Welstand

> Rijksmonumenten

De gemeente Aalten kent 62 rijksmonumenten, die verspreid door de hele gemeente liggen. Bij belangrijke wijzigingen aan rijksmonumenten brengt de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed advies uit en denkt mee in de planontwikkeling. De Rijksdienst is onderdeel van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en treedt op namens de minister. De dienst voert de Monumentenwet uit en verleent subsidies op het gebied van monumenten, archeologie en cultuurlandschap. Wanneer dit erfgoed bedreigd wordt, onderneemt de dienst actie.

Op 1 januari 2009 is de Monumentenwet 1988 gewijzigd. De wetwijziging betekent een vereenvoudiging in de vergunningprocedure voor al die situaties waar geen verplicht advies van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten meer nodig is. Door de wetwijziging is meer verantwoordelijkheid bij de gemeente neergelegd. Met name de adviesrol van de gemeentelijke monumentencommissies is van groter belang geworden.

> Gemeentelijke Monumenten

De voormalige gemeente Aalten kent 153 gemeentelijke monumenten. In de voormalige gemeente Dinxperlo kende men geen gemeentelijke monumenten. In het kader van de actualisatie van de gemeentelijke monumentenlijst worden in het eerste kwartaal van 2011 circa 50 panden in Dinxperlo en De Heurne aan de lijst toegevoegd.

De aanwijzing en vergunningverlening rond de gemeentelijke monumenten wordt geregeld in de Erfgoedverordening, die de Monumentenverordening vervangt. Sinds 1 oktober 2010 zijn alle vergunningen, ontheffingen en toestemmingen, ook voor wat betreft de gemeentelijke monumenten, gebundeld in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, kortweg de Wabo.

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

> *Karakteristieke panden*

Karakteristieke panden zijn panden, geen monument zijnde, die van belang zijn:

- a. als beeldondersteunende of beeldbepalende elementen in een bepaald gebied;
- b. als kenmerkende uitdrukking van een bepaalde bouwwijze c.q. verkaveling;
- c. als kenmerkend overblijfsel van de historische ontwikkeling.

Met andere woorden: zij bepalen door hun architectuur, hoofdvorm en ligging de karakteristiek van hun omgeving.

In bepaalde gevallen kunnen karakteristieke panden in de toekomst gemeentelijk monument worden als gevolg van hun gave detaillering, materiaalgebruik e.d. Dit is bijvoorbeeld van toepassing op het buitengebied van Dinxperlo. Daar zijn bepaalde panden eerst als karakteristiek aangeduid in het bestemmingsplan en vervolgens is een deel daarvan, op basis van nader onderzoek, voorgedragen voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst.

In andere gevallen zijn er wel bij de karakteristieke panden wel aantastingen te constateren, maar is de hoofdvorm van het pand en de ligging nog zo bepalend dat de kwalificatie 'karakteristiek' op zijn plaats is. In essentie komt het er dus op neer dat het betreffende pand of complex zijn betekenis als het ware niet aan zichzelf ontleent, maar aan zijn ondersteunende, typerende of verwijzende karakter.

In de bestemmingsplannen buitengebied voor Aalten en voor Dinxperlo zijn diverse karakteristieke panden opgenomen. Dit geldt ook voor het vigerende bestemmingsplan Centrum Aalten.

Dit betekent dat een deel van ons grondgebied wel karakteristieke panden kent, maar de kern Dinxperlo, de kern Bredevoort en de kern Aalten m.u.v. het centrum, nog niet.

In de komende periode worden de bestemmingsplannen voor deze gebieden geactualiseerd.

In de kern Dinxperlo is er bij het samenstellen van de lijst met panden voor de gemeentelijke monumentenlijst een aantal panden naar voren gekomen, die om specifieke redenen geen monumentale status krijgen (bijvoorbeeld omdat hun interieur niet meer authentiek is), maar die wel beeldbepalend/karakteristiek zijn. Deze locaties worden opgenomen in het bestemmingsplan voor de kern Dinxperlo, waar in 2011 een start mee wordt gemaakt.

Ook in Bredevoort staan diverse karakteristieke panden. Deze worden meegenomen in het bestemmingsplan dat in 2011 wordt voorbereid voor de kern Bredevoort.

Op basis van de zogeheten MIP lijst (Monumenten Inventarisatie Project) wordt een selectie gemaakt van panden in de schil van de Kern Aalten. De karakteristieke panden in dit gebied worden meegenomen in het definitieve ontwerp van het bestemmingsplan voor de Kern Aalten. Dit geldt ook voor de karakteristieke panden die al in het bestemmingsplan Centrum Aalten waren opgenomen en deze status nog steeds verdienen.

Het spreekt voor zich dat er een onderscheid is tussen de benodigde bescherming voor

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

een monumentaal en een karakteristiek pand. Over de mate van bescherming van de karakteristieke panden in de gemeente Aalten vindt op grond van de wens tot deregulering overleg plaats in het kader van de op te stellen bestemmingsplannen.

> *Beschermde stads- en dorpsgezichten*

De gemeente Aalten kent twee stads- en dorpsgezichten, één in Aalten en één in Bredevoort. Deze gezichten zijn van rijkswege beschermd. De landelijke regelgeving vormt hierbij dan ook het kader.

Voor de beschermde stads- en dorpsgezichten gelden aparte regels met betrekking tot bestemmingsplannen. Een beschermend bestemmingsplan is veel gedetailleerder dan een normaal bestemmingsplan en bovendien gelden er strengere regels. Dit betreft niet alleen de bebouwing, maar ook de onbebouwde ruimte. Denkt u hierbij aan bestrating, straatlantaarns en beplanting.

Voor de kernen Aalten en Bredevoort wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld. Het beschermde stads- en dorpsgezicht maakt integraal onderdeel uit van dit plan, waarbij er voor het beschermde gezicht strengere regels gelden. Deze regels worden opgesteld in overleg met de Rijksdienst en de Commissie Cultureel Erfgoed.

> *Welstand*

De wijziging van de Woningwet uit 2005 verplicht gemeenten tot het vastleggen van een welstandsbeleid. Daarmee is de rol van de gemeente als regisseur van de kwaliteit van de openbare ruimte duidelijker geworden. Daarbij past een duidelijk beleid van de gemeente met betrekking tot de ruimtelijke kwaliteit.

De gemeente Aalten heeft haar welstandsbeleid vastgelegd in de Welstandsnota. De aandacht voor het behoud van cultuurhistorische waarden is hierbij een uitgangspunt geweest.

In de nota worden algemene criteria aangegeven waar bouwwerken aan behoren te voldoen en staat beschreven op welke wijze de procedure voor welstandsadvies verloopt. Voor uiteenlopende gebieden zijn specifieke criteria vastgesteld. Per gebied is een welstandsbeleid op maat uitgewerkt.

De grootste veranderingen binnen het nieuwe welstandsbeleid zijn:

1. Voorerfgebied (tot 1 meter achter de voorgevel): hier is het reguliere of bijzondere toetsingsniveau van toepassing;
2. Achtererfgebied (1 meter achter de voorgevel van het hoofdgebouw): dit is welstandsvrij en kent geen excessenregeling.
3. Bij hoeksituaties voorerfgebied aan beide gevels die aan de openbare weg grenzen.
4. De uitleggebieden zijn welstandsvrij.

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

Deze versoepeling binnen de welstandsniveaus geldt niet voor gemeentelijke en rijksmonumenten, beschermde stads- en dorpsgezichten en voor karakteristieke panden. Aan de voor- en achterzijde geldt dan het bijzondere toetsingsniveau. Overigens is de invloed van de Welstandsnota sinds 1 oktober 2010, de ingangsdatum van de Wabo, minder groot geworden. Zo zijn door de Wabo aanbouwen van 2,5 m diepte niet hoger dan 4 m in het achtererfgebied, plaatsing van kozijnen en gevelpanelen in de achtergevel of een niet naar het openbaar toegankelijk gebied gekeerde zijgevel van het hoofdgebouw voor karakteristieke panden niet langer vergunningplichtig.

Cultuurlandschap.

Het Aaltense landschap is door de jaren heen voor een groot deel in cultuur gebracht door de agrarische sector. Zo is een voor de Achterhoek karakteristiek cultuurlandschap ontstaan. Een landschap afgewisseld met kampen, grote en kleinere essen en diverse landschapselementen variërend van houtsingels en wallen tot bossen. Een groot deel van onze gemeente is dan ook benoemd tot één van de twintig Nationale Landschappen van Nederland. Dit houdt in dat dit landschap deel uit maakt van de meest waardevolle cultuurlandschappen van Nederland.

> Landschapsontwikkelingsplan

Het landschapsontwikkelingsplan (LOP) van de gemeente Aalten, vastgesteld november 2007, geeft per deelgebied een beschrijving van de landschapstypen en landschapswaarden. Het LOP is een visie voor het in stand houden en versterken van het landschap. Deze ontwikkeling van het landschap houdt niet in dat alles moet blijven zoals het is of in oude staat moet worden teruggebracht. Bij de ontwikkeling van het landschap, buitengebied en/of platteland wordt rekening gehouden met alle functies die in het buitengebied aanwezig zijn. Dit zijn onder andere landbouw, natuur en landschap en recreatie.

Er zijn diverse partijen die actief zijn in het buitengebied en werken aan de ontwikkeling van het landschap. Deze partijen zijn vrijwel allemaal vertegenwoordigd in de Gebiedscommissie en Stichting SAAP. Deze voeren diverse projecten uit om ons cultuurlandschap en buitengebied in stand te houden en te versterken. Zo zijn onder andere de volgende projecten uitgevoerd: diverse projecten voor landschapsonderhoud en versterking, erfbepantingsprojecten, herstelproject voor cultuurhistorische en karakteristieke bouwwerken, aanleg en herstel van (historische) wandelpaden.

> Gebiedsuitvoeringsprogramma

Het oude cultuurlandschap en de karakteristieke landschapselementen zijn gevormd en jarenlang in stand gehouden door het gebruik van het hout door de mens. Vroeger gebruikte men hout als brandstof en als gebruikshout. Hierdoor bleven houtsingels, -wallen en geriefhoutbosjes bewaard. Door de steeds schaalvergroterende landbouw en het verdwijnen

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

van de behoefte aan brandhout door de komst van aardgas, verdween het beheer en ook veel van deze karakteristieke landschapselementen. De gemeente zoekt samen met de Gebiedscommissie naar duurzame oplossingen om landschapsbeheer weer rendabel te maken. Er wordt bijvoorbeeld gekeken naar het oogsten en vermarkten van lokaal hout als brandstof.

Met het opstellen van een Gebiedsuitvoeringsprogramma (GUP) wordt invulling gegeven aan een duurzame beheersvergoeding voor landschapselementen. Door het afsluiten van langdurige beheersovereenkomsten worden landschapselementen goed beheerd en in stand gehouden. Door bovendien hout weer een waarde te geven, krijgen landschapselementen een maatschappelijk nut en wordt het onderhoud ervan rendabel. Het in stand houden van cultuurhistorische landschapselementen wordt zo een vernieuwde bron van inkomsten voor het buitengebied.

> *Planologische bescherming van het landschap*

De kunst is veranderingen in het cultuurlandschap zodanig te begeleiden dat de diverse stadia van de landschapsgeschiedenis herkenbaar blijven. De landschapswaarden, openheid, hoogte verschillen, houtsingels, bossen en natuur worden beschermd in het Bestemmingsplan Buitengebied. Aan ingrepen die deze landschapswaarden kunnen aantasten is een aanlegvergunning gekoppeld. Zo wordt getoetst of er teveel afbreuk wordt gedaan aan het cultuurhistorische landschap.

Als bevoegd gezag kan de gemeente pro-actief sturing geven aan de transformatie van het cultuurlandschap en zo bestaande kwaliteiten versterken en nieuwe toevoegen. De gemeente Aalten volgt hierin de richtlijnen van het rijksbeleid. Het is daarbij belangrijk de kwaliteiten van het gebied te kennen, vast te leggen en te respecteren vanuit hun ontstaan en in samenhang met hun biotoop. Niet om het te bevriezen onder een stolp, maar om te werken aan een landschap van deze tijd, met respect voor het verleden en voor de mensen die daar nu wonen, werken en recreëren.

> *Bescherming van houtopstanden*

Houtopstanden worden naast het bestemmingsplan beschermd door de gemeentelijke kapverordening (2005) en de Boswet. De Boswet houdt het areaal aan houtopstanden in Nederland in stand. De kapverordening zorgt voor de bescherming en instandhouding van cultuurhistorische landschapselementen en houtopstanden. De gemeente en de bomenstichting hebben een lijst met monumentale bomen. Op deze lijst staan bomen of groepen bomen die door soort omvang of historisch belangrijk zijn. Deze bomen worden extra beschermd en kunnen aanspraak maken op een onderhoudssubsidie.

In 2011 wordt er een nieuwe gemeentelijke kapverordening van kracht. Deze verordening gaat uit van deregulering, met name voor wat betreft de bebouwde kom.

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

Archeologie

Op 1 september 2007 is de Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz) in werking getreden. Een van de uitgangspunten van deze wet is dat archeologische sporen van waarde zo mogelijk in de bodem blijven zitten; 'behoud in situ'. Een ander principe van de wet is dat 'de verstoorder betaalt'. De wet maakt hierbij geen onderscheid tussen overheden, bedrijven en particulieren. Wanneer een gemeente geen beleid vastlegt op het gebied van archeologie, moet voor elke ingreep in de bodem groter dan 100 m2 archeologisch onderzoek worden verricht.

De raad van de gemeente Aalten heeft in februari 2010 de archeologische beleidskaart en daarmee het gemeentelijk beleidskader op het gebied van archeologie vastgesteld. Door vaststelling van de maatregelen vindt archeologisch onderzoek plaats waar dit nodig is en wordt de regeldruk met de daaraan gekoppelde kosten voor de initiatiefnemer vermindert waar dit mogelijk is. Het beleid ten aanzien van de archeologie wordt opgenomen in de gemeentelijke bestemmingsplannen. Totdat dit voor alle bestemmingsplannen het geval is zijn er bepalingen ten aanzien van de archeologie in de Erfgoedverordening opgenomen.

4. Landelijk en provinciaal beleid

In de bovengenoemde onderdelen zijn reeds diverse landelijke ontwikkelingen aan de orde geweest, waarop het gemeentelijk beleid is afgestemd. De belangrijkste ontwikkelingen op landelijk en provinciaal gebied en de gevolgen hiervan voor het gemeentelijk beleid zetten wij graag even op een rijtje.

MoMo (Modernisering Monumentenzorg)

Het denken over monumenten en hun context is voortdurend aan verandering onderhevig. Op het gebied van de monumentenzorg zijn in de afgelopen decennia verschillende ontwikkelingen gaande, die om aanpassingen vragen van de huidige Monumentenwet. Vanuit het rijk is daartoe de Modernisering Monumentenzorg, ook wel MoMo opgesteld. Het nieuwe monumentenbeleid moet ervoor zorgen dat de kwaliteit, identiteit en herkenbaarheid van onze leefomgeving gewaarborgd is, en verder wordt uitgebouwd.

De beleidsbrief Modernisering van de Monumentenzorg van de minister betekent een belangrijke koerswijziging voor het cultureel erfgoed, zowel voor het gebouwde erfgoed als voor de cultuurhistorie in ruimtelijke ordening. Het betreft een operatie die tot doel heeft de plaats van het monument en omgeving in het stelsel van wetten en regels te actualiseren, met oog voor de ontwikkelingen in de samenleving. Het is een beweging van beperking naar ontwikkeling. In de afwegingen die gemaakt moeten worden om Nederland verder in te richten wordt cultuurhistorie één van de bepalende factoren, naast economische effecten, veiligheid, sociale en andere aspecten. Deze beleidsbrief geeft richting aan het beleid in de komende jaren.

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

MoMo richt zich op drie pijlers:

> *Cultuurhistorische belangen meewegen in de ruimtelijke ordening.*

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet vroeg in het proces rekening gehouden worden met eventuele cultuurhistorische waarden. Deze dienen vastgelegd te worden in provinciale structuurvisies en in gemeentelijke bestemmingsplannen. De cultuurhistorie krijgt een stevige plek in de Wet ruimtelijke ordening (Wro). Gemeenten moeten de cultuurhistorische waarden in een bestemmingsplangebied inventariseren, analyseren en daar conclusies aan verbinden die in het bestemmingsplan worden verankerd. Door deze werkwijze moeten burgers meer invloed krijgen; zij kunnen immers al in de planvoorbereiding hun visie geven op cultureel erfgoed dat mogelijk in het geding is. Hiermee wordt ook impliciet erkend dat lokale betrokkenen soms over meer kennis van een gebouw of gebied beschikken dan erfgoed specialisten. Ook wordt er een rijksstructuurvisie opgesteld waarin beschreven staat waarvoor het rijk zich verantwoordelijk voelt en wat van nationaal cultuurhistorisch belang is. Hierdoor vindt een verschuiving plaats van een sec objectgerichte naar een gebiedsgerichte benadering. Daarbij blijft de traditionele objectgerichte monumentenzorg ook in de toekomst bestaan. Het object speelt in een bepaalde context altijd een belangrijke rol. Daar is het nieuwe ruimtelijke ordeningsbeleid ook op gericht.

> *Krachtiger en eenvoudiger regelgeving.*

De administratieve regeldruk voor monumenteneigenaren wordt zoveel mogelijk beperkt. Daar waar procedures geen of geringe meerwaarde hebben, wordt ingegrepen. Er wordt voorgesteld een categorie bouwactiviteiten in te stellen waarvoor geen vergunning meer nodig is. Zo wordt voorgesteld een aantal kleine ingrepen, nader omschreven als 'reguliere onderhoudswerkzaamheden en minimale wijzigingen' niet langer vergunningsplichtig te laten zijn. Als voorbeelden worden genoemd schilderwerk in dezelfde kleur, vervanging van glas en van hemelwaterafvoer in hetzelfde materiaal. Daarnaast vallen kleine ingrepen niet langer onder de uitgebreide uniforme voorbereidingsprocedure van 26 weken, maar onder de reguliere procedure van 8 weken. Verder schetst de beleidsbrief hoe het vergunningstraject voor rijksmonumenten wordt ingepast in de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

Ook wordt er verdere vereenvoudiging rond de instandhoudingssubsidie voor rijksmonumenten (Besluit rijkssubsidiëring instandhouding monumenten, kortweg Brim) aangebracht. Monumenteneigenaren kunnen kiezen of zij subsidie of een lening willen. Daarbij geldt dat er meer geld komt voor de instandhouding.

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

> *Bevorderen van herbestemming.*

De derde pijler betreft het bevorderen van herbestemming van monumenten die hun functie zijn kwijtgeraakt (denk bijvoorbeeld aan industriële complexen, kerken en boerderijen). Door functieverlies moet een groot aantal gebouwen in de toekomst herbestemd worden. Vanwege hun cultuurhistorische waarde kunnen ze een inspiratiebron zijn voor herontwikkelingsplannen. Herbestemming van dergelijke complexen wordt gestimuleerd door middel van een herbestemmingbudget, kennisbevordering en een financiële bijdrage voor het wind- en waterdicht houden tijdens de planvormingfase.

Op rijksniveau werken diverse partijen samen om herbestemming te bevorderen in de vorm van een Nationaal Programma Herbestemming. De doelstellingen zijn: méér herbestemming om leegstand en verval te voorkomen, betere herbestemming door een aantal veel voorkomende obstakels weg te nemen waardoor partijen in staat worden gesteld om effectiever met herbestemming aan de slag te gaan.

Rol gemeente

Gemeenten nemen meer dan ooit een cruciale positie binnen het monumentenbestel in. De primaire verantwoordelijkheid voor het erfgoed komt bij de eigenaren en gemeenten te liggen. Vergunningverlening, toezicht op de naleving en handhaving vallen onder de verantwoordelijkheid van het college van B&W. Ter ondersteuning hiervan is de RCE (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed) samen met restauratiesector (waaronder Monumentenwacht) kwaliteitsnormen aan het uitwerken (erkenningregeling). Ook het eerste aanspreekpunt voor de monumenteneigenaar is een gemeentelijke taak. En niet te vergeten het opnemen van cultuurhistorie in bestemmingsplannen - één van de pijlers van MoMo - is een gemeentelijke zaak.

Voor de archeologie is in de gemeente Aalten al een inventarisatie, verwachting en waardering vastgesteld, op basis waarvan beleid is geformuleerd. Dit beleid wordt integraal opgenomen in de nieuwe bestemmingsplannen. Voor de gebouwde omgeving (monumentaal en karakteristiek, bouwhistorie en stedenbouwkunde) en het cultuurlandschap moet op termijn eenzelfde waarderings- en maatregelensysteem plaatsvinden. In het eerste kwartaal van 2011 ziet de handreiking 'Erfgoed en Ruimte' het licht, met adviezen over hoe invulling te geven aan de nieuwe maatregel. Het Rijk gaat zelf een rijksstructuurvisie opstellen in het kader van MoMo.

Net als het rijk streeft de gemeente Aalten naar een passende herbestemming van (cultuurhistorische) panden. Binnen de gemeente wordt gewerkt aan aansprekende projecten op dit gebied, bijvoorbeeld het project Hofstraat. Ook op kleinere schaal zijn bijzondere resultaten bereikt, zoals de tot woning herbestemde school in IJzerlo, de Bed & Breakfast in het zondagsschooltje aan de Kriegerdijk, het handweefatelier De Rozengang aan de Kriegerdijk en de woningen in de school aan de Oranjelaan.

Bij de herziening van bestemmingsplannen wordt rekening gehouden met mogelijke herbestemming van panden door te kiezen voor bredere bestemmingen.

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (WABO)

De Wabo is in werking getreden op 1 oktober 2010. Een van de gevolgen van deze wet is dat gemeenten sneller moeten reageren op vergunningaanvragen in het algemeen en dus ook op die voor monumenten. De gemeente Aalten moet daarom de procedure voor het beoordelen van aanvragen voor monumentenvergunningen wijzigen en haar verordeningen op dit gebied aanpassen.

Met een splitsing tussen de beleidsmatige zaken en bijzondere aanvragen (aanwijzing, herbestemmen, sloop en afvoeren) enerzijds en de reguliere aanvragen voor monumentenvergunningen anderzijds, kan worden voldaan aan de termijnen die in de Wabo worden gesteld.

> Advisering

Over de beleidsmatige zaken wordt geadviseerd door de Commissie Cultureel Erfgoed (voorheen monumentencommissie). Over de reguliere aanvragen voor monumentenvergunningen adviseert de welstandscommissie, aangevuld met een deskundige op het gebied van de monumentenzorg.

Voordeel van deze werkwijze is een snellere afhandeling en meer helderheid voor de burger. Die hoeft bij een reguliere aanvraag immers niet meer met zijn plan langs twee commissies, die elk vanuit hun eigen verantwoordelijkheid verschillende adviezen kunnen uitbrengen.

> Vooroverleg

Omdat er met de invoering van de Wabo nog maar een korte periode resteert voor het toetsen van plannen, moet een burger goed geïnformeerd zijn over deze criteria en in staat gesteld worden om voor de aanvraag voldoende onderzoek te doen en informatie te verzamelen. Op die manier is de kans op een snelle goedkeuring van zijn of haar aanvraag maximaal. Ondanks al deze voorzorgen blijft het van belang de burger in staat te stellen vooroverleg te plegen waar onduidelijkheden zijn.

Belvoir 3

De provincie Gelderland heeft haar beleid onlangs vastgelegd in Belvoir 3. Het motto van het Gelders Cultuurhistorisch Beleid is 'Zorgen, Borgen en Benutten – Identiteit als vaste waarde in uitvoering'. De nota is een vervolg op de eerdere nota's Belvoir 1 en 2. In deze nota's is vastgelegd hoe de provincie haar cultuurhistorisch erfgoed wil bewaren en versterken, waarbij het behoud van de typisch Gelderse cultuurhistorische waarden voorop staat.

> Gelderse identiteit

Ook in de derde beleidsperiode blijft de Gelderse identiteit de rode draad. De provincie zet nadrukkelijk in op gebiedsgericht beleid, op basis van de cultuurhistorische kenmerken (DNA's) die voor de tien gebieden in Gelderland zijn bepaald.

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

Daarnaast werkt de nota Belvoir 3 aan:

- implementatie van het Archeologisch afwegingskader
- professionalisering en intensivering van de taken van het Gelders Archeologisch Centrum
- het programma 'de Gelderse Voet': het kennis- en kundeproject in de restauratiebouw
- grote projecten zoals het 'Masterplan Limes', de 'Nieuwe Waterlinie' en 'Religieus Erfgoed'
- betere communicatie van het cultuurhistorische beleid.

Met de in de 'Beleidsnota Cultureel Erfgoed' genoemde voorstellen sluit de gemeente Aalten aan bij hetgeen de provincie met haar integrale en ontwikkelingsgerichte benadering van het cultureel erfgoed beoogt te bereiken.

> *Provinciale subsidies*

Op grond van de Subsidieverordening vitaal Gelderland 2011 verstrekt de provincie Gelderland subsidies op onder meer het gebied van Cultuurhistorie. Er zijn subsidies specifiek ten behoeve van een activiteit met betrekking tot een molen of object van archeologie (bijvoorbeeld voor een haalbaarheidsonderzoek), maar de provincie kent ook subsidies voor andere cultuurhistorische objecten.

> *Gemeentelijke monumenten*

Eigenaren van gemeentelijke monumenten kunnen voor het onderhoud of restauratie van hun panden subsidie krijgen van de provincie. Deze subsidie komt bovenop de gemeentelijke subsidie en moet door de gemeente worden aangevraagd bij de provincie. Met de werkzaamheden mag pas worden begonnen als zowel door de gemeente als door de provincie de subsidie is verleend.

> *Gelderse Molenverordening*

De provincie Gelderland heeft voor het behoud van molens de Gelderse Molenverordening vastgesteld. Ook molenbiotopen vallen onder deze bepaling. Een voorbeeld van een molenbiotop is de directe omgeving van molens die van belang is voor de windvang. Ook het herkenbaar houden van de molenomgeving behoort tot de molenbiotopen.

5. Lokale beleidsinstrumenten

Naast het genoemde gemeentelijk beleid voor de gebouwde omgeving, het cultuurlandschap en de archeologie en (de wijzigingen in) het landelijke en provinciale beleid, is er nog een aantal belangrijke lokale beleidsinstrumenten waarmee reeds wordt gewerkt of op basis waarvan wij uitvoering willen gaan geven aan ons beleid op het gebied van het cultureel erfgoed.

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

Erfgoedverordening

De nationale overheid streeft er naar minder scherpe grenzen te stellen tussen bescherming door middel van het toekennen van status en het uiting geven van waardering voor de cultuurhistorie door het vóór in de planvorming op te nemen. In juridische zin moet dit gebeuren door in het bestemmingsplan rekening te houden met de cultuurhistorie. Omdat de bestemmingsplannen stapsgewijs worden geactualiseerd, is nog maar een klein deel van de plannen ingesteld op de modernisering van de monumentenzorg. Met behulp van de Erfgoedverordening gemeente Aalten worden die zaken geregeld waar in de bestemmingsplannen (nog) geen rekening mee is gehouden.

De wijzigingen in het beleid op het gebied van het cultureel erfgoed zijn, voor zover nu mogelijk, verwerkt in de Erfgoedverordening. De Erfgoedverordening vervangt de oude Monumentenverordening. Hij is aangevuld met een hoofdstuk archeologie en aangepast aan de Wabo. De Erfgoedverordening sluit aan bij de nieuwe betekenis van de monumentenzorg, die zich allang niet meer uitsluitend bezighoudt met beschermde monumenten, maar ook met archeologie en andere cultuurhistorische waarden. De verordening regelt zaken op het gebied van het cultureel erfgoed waar in de bestemmingsplannen (nog) geen rekening mee wordt gehouden, maar die in bepaalde gevallen op termijn wel opgenomen moeten worden in het bestemmingsplan.

Commissie Cultureel Erfgoed

Advisering over het cultureel erfgoed vindt plaats door de gemeentelijke monumentencommissie, die sinds 2011 de naam Commissie Cultureel Erfgoed is gaan dragen. De taken van de commissie bestaan onder meer uit advisering over aanwijzing, herbestemming, sloop en het afvoeren van panden van de gemeentelijke monumentenlijst. Zij brengt advies uit over beleidsnota's op het gebied van het cultureel erfgoed, bestemmingsplannen en cultuurhistorische projecten. In de 'Erfgoedverordening gemeente Aalten 2011' en de 'Verordening op de Commissie Cultureel Erfgoed 2010' zijn deze taken nader uitgewerkt.

Eind 2008 heeft de Erfgoedinspectie het rapport 'Een goed advies is het halve werk, onderzoek naar monumentencommissies' gepresenteerd. Het rapport meldde onder andere dat meer dan een derde van de onderzochte commissies van mening was onvoldoende te zijn toegerust op de nieuwe situatie die door de wetwijziging van 1 januari 2009 zou ontstaan. (zie ook kopje rijksmonumenten)

De grotere rol van de commissie en de uitkomsten van het rapport waren aanleiding om in de wet te bepalen dat de commissie onafhankelijk en deskundig moet zijn. Op initiatief van het ministerie van OCW is een handreiking voor gemeentelijke monumentencommissies ontwikkeld. Deze handreiking is betrokken bij de nieuwe 'Verordening op de Commissie Cultureel Erfgoed gemeente Aalten 2010'.

Het college van B & W heeft onlangs een aantal nieuwe leden benoemt voor de Commissie Cultureel Erfgoed, waarmee de commissie toegerust is op haar taak. Een taak die zich steeds meer zal richten op de cultuurhistorische kwaliteit in zo breed mogelijke zin.

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

Straatnaamgeving

In 2006 is besloten dat de advisering over de straatnaamgeving in de gemeente Aalten door de gemeentelijke monumentencommissie zou plaatsvinden. De advisering vindt plaats op basis van de 'Verordening naamgeving en nummering (adressen) 2010.'

In bepaalde gevallen verzoeken particulieren om naamgeving van reeds bestaande wegen en paden. Zo wordt er momenteel uitvoering gegeven aan de naamgeving van diverse zandwegen in het buitengebied en aan de Aaltense gangeskes. Zij krijgen een naam op basis van cultuurhistorische gegevens.

Ook leiden verzoeken over straatnaamgeving soms tot een andere wijze van vernoeming, bijvoorbeeld in het geval van de King's Company Brug, die in 2008 vernoemd is naar de Britse militairen die Aalten hebben bevrijd.

In andere gevallen adviseert de commissie over namen voor nieuwe straten of delen van bestaande straten, die door bepaalde maatregelen een andere naam moeten krijgen. In voorkomende gevallen wordt ambtelijk navraag gedaan bij de gemeentearchivaris. Deze doet een aantal cultuurhistorische suggesties, bijvoorbeeld gebaseerd op het veldnamenboek. De commissie geeft op basis hiervan een advies aan het college.

In incidentele gevallen bleek de buurt niet tevreden met de voorgestelde naam en kwam zij zelf met een alternatief. Vandaar dat wij u voorstellen om, nadat advies is ingewonnen bij de monumentencommissie, nog geen direct besluit te nemen, maar de keuze eerst voor te leggen aan de betreffende buurtbelangengroep. Wanneer blijkt dat er draagvlak is voor de voorgestelde naam wordt deze vastgesteld, wanneer dit niet het geval wordt de buurtbelangengroep verzocht om zelf een naam voor te dragen.

Subsidies voor gemeentelijke monumenten

Het in stand houden van monumentale panden brengt extra kosten met zich mee. De gemeente Aalten heeft een regeling waarbij maximaal 20% van de aanvaardbare, subsidiabele kosten van het onderhoud en de restauratie van gemeentelijke monumenten wordt gesubsidieerd. De provincie Gelderland kent, daaraan gekoppeld, eenzelfde subsidie toe. Op deze wijze kunnen eigenaren maximaal 40% van hun kosten vergoed krijgen. Het maximale gemeentelijke subsidiebedrag voor onderhoud bedraagt per monument € 5.000,00 per jaar. Voor restauratie van een gemeentelijk monument is maximaal € 20.000,00 beschikbaar per jaar.

De subsidie in de kosten van onderhoud van molens bedraagt ten hoogste 20% van het totaal van de door de gemeente subsidiabel geachte kosten tot een maximumsubsidie van € 5.000,- per aanvraag voor onderhoud. Het budget voor subsidies in onderhoud, restauratie en de molens bedraagt jaarlijks ongeveer € 46.000. De bepalingen, op grond waarvan subsidieverzoeken worden getoetst, zijn vastgelegd in de 'Subsidieverordening gemeentelijke monumenten en molens 2007'.

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

SVn lening voor eigenaren van gemeentelijke monumenten.

Bij de vaststelling van de Woonvisie in november 2009, is besloten om een bedrag van € 40.000,-- beschikbaar te stellen voor leningen aan eigenaren van gemeentelijke monumenten. Dit budget is onder de hoede van de SVn geplaatst. Deze stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn) is een financiële partner van gemeenten, andere overheden en marktpartijen in volkshuisvesting. De laagrenderende lening kan door eigenaren worden gebruikt voor het onderhoud en restauratie van hun gemeentelijke monument. Voor eigenaren van rijksmonumenten zijn andere financiële ondersteuningsmogelijkheden via het Nationaal Restauratiefonds. Evenals bij de u bekende Starterslening, worden leningen toegekend op basis van specifieke criteria en onder bepaalde voorwaarden. Deze worden vastgelegd in de "Verordening leningen gemeentelijke monumenten 2011".

Abonnement op de Monumentenwacht.

Om de eigenaren van gemeentelijke monumenten te ondersteunen in het goed onderhouden van hun pand, kunnen zij gebruik maken van een abonnement op de Monumentenwacht Gelderland. De abonnee krijgt een complete inspectie van het monument en een schriftelijke rapportage met een inventarisatie, kwalificatie van de onderhoudsstaat en adviezen voor herstel. Doorgaans inspecteert de Monumentenwacht woonhuizen/boerderijen eenmaal per 24-26 maanden. De Provincie Gelderland steunt de Monumentenwacht zodat het uurtarief laag kan blijven. De abonnee kan verder een beroep doen op telefonische servicedesk en noodherstel op afroep. De abonnee ontvangt periodiek nieuwsbrieven over actuele zaken. De kosten voor een abonnement bedragen € 30,00. Voorgesteld wordt om de eigenaren van een gemeentelijk monument een abonnement aan te bieden. Navraag bij andere gemeenten leert dat 10 % van de eigenaren van gemeentelijke monumenten hiervan gebruik wil maken. Dit betekent dat de kosten voor onze gemeente ongeveer € 600,00 op jaarbasis bedragen.

6. Projecten rond het cultureel erfgoed

Er zijn diverse projecten gepland waarmee het cultureel erfgoed (in combinatie met aanpalende beleidsterreinen zoals toerisme en recreatie, cultuur en landschapsontwikkeling) onder de aandacht wordt gebracht.

Voor de komende jaren staan de volgende projecten en activiteiten op stapel:

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

TRAP

Toeristisch Recreatief Archeologisch/Aantrekkelijk Project. Dit is een cultuurhistorisch project bestaande uit een boekje met daarin twee fietsroutes door de hele gemeente Aalten, aangevuld met informatievoorziening in het veld, herstel van landschappelijke en cultuurhistorische elementen, cultuureducatie en kunst.

Cultuurhistorische begraafplaatsen

Onderzoek naar de cultuurhistorische begraafplaatsen in de gemeente Aalten en de wijze waarop hiermee om zou moeten worden gegaan.

Voortzetting Langs heilige huisjes

Project met uiteenlopende kerken en geloofsgemeenschappen, musea, bibliotheek, VVV, onderwijs, amateurkunst en cultuur(historische) organisaties. Het project heeft plaatsgevonden in 2008, 2009 en 2010 en wordt in een tweejaarlijkse cyclus voortgezet.

Aaltense gängeskes.

Van oudsher kent het dorp Aalten diverse kleine steegjes en paadjes ook wel de gängeskes genoemd. Er zijn speciale rondleidingen, er is besloten om diverse gängeskes een historische naam te geven en er wordt een routefolder met een wandeling door de gängeskes uitgebracht.

Beleefbaar maken van vestingverleden Bredevoort.

In 2010 is het project herinrichting 't Zand en de Kruittorenstraat afgerond. Hierbij is speciale aandacht gegeven aan het beleefbaar maken van het vestingverleden van Bredevoort. Ook in de komende jaren wordt dit thema, naast het karakter Boekenstad, uitgedragen.

Grensbeleving aan de Heelweg in Dinxperlo

Voor de grens tussen Dinxperlo en Suderwick is een plan ontwikkeld om de grensbeleving te versterken. In de komende jaren wordt er uitwerking gegeven aan dit plan met routes, cultuurhistorische verwijzingen en landschappelijke aankleding.

Deelname aan het regionale project Kerkenpaden

De gemeente Aalten neemt deel aan het regionale project Kerkenpaden in de Achterhoek. De fietsroutebundel bevat tien rondgaande fietsroutes en suggesties voor meerdaagse tochten, die gebaseerd zijn op de kerkepaden in de Achterhoek. In het kader van dit project worden op initiatief van Stichting Karrespoor twee paden aangelegd in De Heurne.

Bomenroutes

Dinxperlo, Aalten en Bredevoort hebben elk een bomenwandelroute met een eigen uitstraling. De oude bordjes bij bijzondere bomen in Dinxperlo zijn reeds vervangen door nieuwe. De bordjes bij de bomen in de Tuin van St. Bernardus, die ook aan vernieuwing toe zijn, maken deel uit van de plannen voor het Vestingpark project van Bredevoorts Belang. De bomenroutes worden in de komende periode geactualiseerd en met eenzelfde uitstraling uitgegeven.

Open Monumentendag

De Open Monumentendag vindt jaarlijks plaats in het tweede weekend van september. De dag wordt in de gemeente Aalten georganiseerd door een speciaal gemeentebreed comité Open Monumentendag. Het comité draagt zorg voor de openstelling van panden, routes langs de

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

monumenten en speciale activiteiten zoals exposities, lezingen en concerten.

Monumentenprijs gemeente Aalten

Jaarlijks vindt tijdens de Open Monumentendag de uitreiking plaats van de gemeentelijke monumentenprijs. De toekenning van de prijs is een waardering voor het behoud en de wijze van herstel van waardevolle oude panden of objecten. De Commissie Cultureel Erfgoed brengt advies uit aan het college over de kandidaten voor de prijs. De prijs bestaat uit een geldbedrag van € 250,--. Daarnaast krijgt de winnaar een kunstwerk t.w.v. € 350,-- met het betreffende pand als onderwerp.

7. Lokale erfgoedorganisaties

De gemeente Aalten kent uiteenlopende organisaties op het gebied van het cultureel erfgoed. Deze lokale partijen zijn van groot belang voor de instandhouding, versterking, documentatie en het onder de aandacht brengen van het cultureel erfgoed in de gemeente Aalten. Waar mogelijk wordt dan ook samenwerking met hen gezocht om gemeenschappelijke doelstellingen te verwezenlijken.

Oudheidkundige organisaties

De Oudheidkundige Werkgemeenschap Aalten – Dinxperlo-Wisch, kortweg ADW, bestaat al sinds 1962. ADW houdt zich bezig met het bestuderen en vastleggen van gegevens op het gebied van de streektaal, streekhistorie, folklore, genealogie en archeologie. Ze organiseren ook activiteiten waaronder lezingen en excursies. De Oudheidkundige werkgemeenschap geeft drie keer per jaar het Contactorgaan ADW uit.

In Dinxperlo is de Stichting Bewaar 't Olde actief. Een onderdeel van stichting is de werkgroep 'Kerkje de Rietstap'. De werkgroep verzorgt het dagelijks beheer van het kerkje en organiseert exposities, die op zondag te bezichtigen zijn. Ook het Grenslandmuseum is verbonden aan Bewaar 't Olde. Verder kent Bewaar 't Olde een werkgroep Bakovens. Deze groep bakt af en toe brood in de oude bakovens in het gebied om zo deze traditie levend te houden.

In Bredevoort is de Vereniging Bredevoorts Belang, naast diverse andere terreinen, ook actief op het gebied van het cultureel erfgoed. Zij hebben de Tuin van St. Bernardus, de kruidentuin en een aantal panden in Bredevoort in eigendom. Op diverse manieren brengt Bredevoorts Belang het cultureel erfgoed onder de aandacht in vestingstadje. Zo is onlangs de 'Compagnie Onversaegt' opgericht en zijn er plannen ontwikkeld om het vestingverleden van Bredevoort nadrukkelijker naar voren te laten komen in de Tuin van St. Bernardus.

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

Musea

> De Aaltense Musea

In de Aaltense Musea zijn drie musea onder één dak gevestigd, Markt 12, het Frerikshuus en de Freriksschure.

Markt 12 vertelt de verhalen van gewone mensen in een ongewone tijd, namelijk tijdens de Tweede Wereldoorlog. Net als Markt 12 zelf speelde de grensplaats Aalten in de oorlog een bijzondere rol. Aalten had tijdens de oorlog het hoogste aantal onderduikers in Nederland. Deze onderduikers zaten ook in Markt 12. In het museum duik je in de verhalen van verschillende mensen die verschillende keuzes hebben gemaakt: Duitsers en Nederlanders. De Tweede Wereldoorlog is de aanleiding voor het verhaal, maar het gaat om meer: het historische aspect wordt geactualiseerd naar het heden en de toekomst.

Het Frerikshuus dankt zijn naam aan dokter Freriks, bewoner van het 'Frerikshuus'. In het Frerikshuus wordt u meegenomen door de geschiedenis van Aalten. Er is onder meer aandacht voor de hoornindustrie, gebruiksvoorwerpen, tradities, archeologische vondsten, ambachten en er is een klaslokaal uit vroegere tijden aanwezig.

Dokter Freriks gebruikte de 'Freriksschure' als zijn koetshuis. Deze schuur doet nu dienst als agrarisch museum. Hier wordt de aandacht gevestigd op landbewerking en oogstverwerking zoals die in de eerste helft van de twintigste eeuw in Oost-Nederland plaatsvonden. Wij zien thans zeer zeldzame rijtuigen, waaronder de Gelderse kapkar en een tweewielige huifkar. Ook aan de landbouw gelieerde beroepen en ambachten zoals klompenmaker, zadelmaker, radmaker, huisslachter en huiswever krijgen hier aandacht. Tevens is er een boerenkeuken ondergebracht met linnenkast, een betegelde schouw met haardattributen en bedsteden.

> Het Grenslandmuseum

In het oudste pand van Dinxperlo van omstreeks 1787, gelegen aan het Marktplaatsje, is het Grenslandmuseum gevestigd. Het museum biedt een tentoonstelling over het wonen en werken in de grensstreek. Toen de grens voor 1 januari 1993 nog niet open was, hadden Dinxperlo en Suderwick door hun unieke ligging veel te maken met de douane. Bijzonder is ook dat de rijksgrens hier een aaneengesloten woongebied van elkaar scheidt. In het Grenslandmuseum is van alles te vinden over de douanegeschiedenis, waarin er strenge controle was op smokkelaars.

> Particuliere collecties, bedrijven, religieus erfgoed en molens

Naast de officiële musea hebben diverse particulieren in onze gemeente bijzondere collecties op het gebied van het cultureel erfgoed.

Het 'Aaltens Oorlogs- en verzetsmuseum 1940-1945' van Broer Wamelink toont documentatie en militaria uit WO II. Boerderijmuseum 'De Neeth' toont een verzameling van werktuigen en gebruiksvoorwerpen uit de landbouw, een geheel ingerichte keuken uit de jaren 1940-1950 een verzameling was- en strijkbenodigdheden en huishoudartikelen.

In de 'Gewolkte pot' in De Heurne kan men Nederlands grootste verzameling grijs gewolkt emaille bezichtigen.

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

Ook bepaalde bedrijven dragen het cultureel erfgoed van de streek uit. Denk bijvoorbeeld aan de klompenmakerij Kraajenbrink, 'Op de Brusse' in De Heurne, en diverse van oorsprong agrarische bedrijven die nevenfuncties ontwikkeld hebben op het gebied van cultuurhistorie. Het religieus erfgoed is kenmerkend voor de gemeente Aalten. Het wordt onder meer onder de aandacht gebracht met het project 'Langs heilige huisjes'. Naast het eerdergenoemde kleinste kerkje van Nederland in Dinxperlo, zijn ook de Oude Helenakerk en de Synagoge in Aalten op reguliere basis geopend voor geïnteresseerden.

Tenslotte liggen er binnen de gemeente Aalten drie bijzondere molens. De oudste is de Teunismolen in De Heurne. Deze Stellingmolen is afkomstig uit 1822. De molen is gemeentelijk eigendom. De Wenninkmolen in Lintelo is een Beltmolen uit 1860. De molen is eigendom van de Stichting tot behoud van de Wenninkmolen in Lintelo. De 'Prins van Oranje' in Bredevoort is eveneens een Beltmolen. Hij is gebouwd in 1870 en in eigendom van een particulier. U kunt de drie molens geregeld zien draaien dankzij de inzet van vrijwillige molenaars.

Landschapsorganisaties

Ook op het gebied van het cultuurlandschap zijn in onze gemeente een aantal organisaties actief.

> De gebiedscommissie

is een adviescommissie die zich bezig houdt met de uitvoering van het Landschapsontwikkelingsplan. De commissie geeft het college van burgemeester en wethouders gevraagd en ongevraagd advies over projecten en diverse zaken die spelen in het buitengebied.

De commissie bestaat uit een groep van vier leden een onafhankelijk voorzitter en een secretaris. De vier leden vertegenwoordigen elk een belangengroep die actief is in het buitengebied. Vertegenwoordigd zijn: agrariërs, natuur en landschap en recreatie. De gebiedscommissie Aalten werkt nauw samen met de stichting SAAP (Samenwerkend Actief Aaltens Platteland).

> Stichting SAAP

is in 2004 opgericht als 'de plattelandsraad' in de gemeente Aalten. De stichting stimuleert en ondersteunt het proces van plattelandsvernieuwing en plattelandsontwikkeling in onze gemeente. Dit onder meer op het gebied van de landbouw, leefbaarheid, recreatie en toerisme, natuur en landschap, cultuurhistorie en economie, en verder alles wat met één en ander rechtstreeks en zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

De eerste jaren was de stichting de overkoepelende organisatie voor vrijwel alle organisaties die op het platteland c.q. het buitengebied van de gemeente Aalten actief waren. Ook was zij de motor voor een aantal activiteiten die ten gunste van het platteland zijn gestart. Te denken valt aan activiteiten met betrekking tot de gebiedsmakelaars, de kavelruil, de initiatieven rondom het visueel maken van een stuk van de ecologisch verbindingszone en ook het mede

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

mogelijk maken van de Venneboeren.

In de toekomst zal de stichting SAAP meer gaan functioneren als een klankbordgroep voor beleidsontwikkeling en nieuwe initiatieven in het buitengebied. Zij gaat de uitvoering van nieuwe initiatieven niet uit de weg en draagt graag haar steentje bij. Daarnaast biedt de stichting SAAP daar waar nodig faciliteiten ter ondersteuning van initiatiefnemers op het gebied van de plattelandsvernieuwing en of -ontwikkeling.

> *De Stichting Natuur en Milieu*

De Stichting Natuur en Milieu Aalten houdt zich bezig met:

- Natuurinventarisatie ten behoeve van natuurbehoud/ontwikkeling.
- Het opzetten van natuurinvesteringsprojecten.
- Het beoordelen van beleidsplannen (RO, milieu, natuur).

> *Diverse belangengroepen*

Verder zijn er nog diverse belangengroepen die zich inzetten voor de beleving van het cultuurlandschap. We noemen hier de Werkgroep Aaltense Paden, kortweg WAP en de Stichting Karrespoor uit De Heurne.

8. Communicatie

In de afgelopen jaren is er de nodige aandacht besteed aan de communicatie over het cultureel erfgoed. Er is een informatiefolder over de gemeentelijke monumenten uitgebracht, er is een monumentenprijs in het leven geroepen en de open monumentendag heeft meer aandacht gekregen.

Waar de gelegenheid zich voordoet wordt het publiek betrokken bij archeologisch onderzoek dat in de gemeente plaatsvindt. Zo is er een open dag georganiseerd rond de opgravingen in Bredevoort. Ook is er een publieksversie gemaakt van het archeologische beleid. Maar het kan natuurlijk altijd beter.

De volgende zaken worden in de komende periode opgepakt:

- De informatie op de gemeentelijke website wordt verbeterd. Er wordt een apart onderdeel aan de gemeentelijke website toegevoegd waarin informatie over het cultureel erfgoed in samenhang met informatie over kunst en cultuur op een aantrekkelijke manier wordt gepresenteerd en ontsloten;
- Meer informatie wordt digitaal beschikbaar gesteld aan geïnteresseerden;
- De gemeente informeert de monumenteneigenaren door middel van een nieuwsbrief jaarlijks over de actualiteiten op het gebied van de monumentenzorg;
- De activiteiten van de monumentencommissie worden in een jaarverslag vastgelegd en op

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

- die manier beter onder de aandacht worden gebracht;
- Van deze beleidsnota wordt een publieksversie gemaakt. Daarin wordt ook de geactualiseerde informatie opgenomen die nu in de folder 'Monumenten in de gemeente Aalten' is opgenomen.

9. UITVOERINGSPLAN EN MIDDELEN

De nota wordt vastgesteld voor een periode van 4 jaar, 2011 – 2014. De verschillende onderdelen in de nota worden gefaseerd uitgevoerd op basis van het uitvoeringsplan zoals dat als bijlage bij de nota is gevoegd.

Uitgangspunt bij het opstellen van de nota was om budgetneutraal beleid te ontwikkelen en uit te voeren. Het opstellen van de beleidsnota heeft plaatsgevonden binnen de bestaande uren. Dit geldt ook voor het uitvoeren van het grootste deel van het plan als opgenomen in de bijlage.

Aan het uitvoeren van een groot deel van de voorstellen zijn geen meerkosten verbonden. Een aantal andere onderdelen wordt uit bestaand budget voor verschillende beleidsterreinen bekostigd. Voor een paar onderdelen waaraan wel kosten verbonden zijn, wordt op termijn een voorstel voorgelegd aan de raad.

10. DE EVALUATIE

In 2014 wordt het beleid in de nota geëvalueerd. Op dat moment wordt bepaald of er beleidswijzigingen noodzakelijk zijn en in welke vorm deze vastgesteld moeten worden.

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

Bijlage

1. Uitvoeringsplan en middelen

BELEIDSNOTA

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

Gemeente
Aalten

UITVOERINGSPLAN EN MIDDELEN

Wat	Wanneer	Betrokken partijen	Middelen
TRAP	2011- 2012	<ul style="list-style-type: none">Gemeente Aalten (Cultureel erfgoed, T & R, Landschap en Cultuur).Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.Diverse regionale en lokale partijen op het gebied van cultureel erfgoed en toerisme.	€ 18 945,-- Budgetnr. 45416050/434300 € 9.000,-- Budgetnr. 45601500/434300 T & R
Onderzoek Cultuurhistorische begraafplaatsen	2011-2012	<ul style="list-style-type: none">Gemeente Aalten geeft opdracht.Monumentenorganisatie voert uit.Lokale cultuurhistorische partijen worden betrokken.	€ 3.200,-- Budgetnr. 45414001/434300 Cultuur en oudheid € 3.100,-- Budgetnr. 454160501/434300 Kst ivm monumenten € 5.000,-- Provinciale subsidie (reeds toegezegd).
Voortzetting Langs heilige huisjes	2012	<ul style="list-style-type: none">Gemeente AaltenVVVReligieuze organisatiesBibliotheekMuseaOnderwijs	€ 5.750,-- Budgetnr. 45601500/434300 T & R € 1.000,-- Subsidie Euregio (wordt aangevraagd)
Aaltense gängeskes. Naamgeving gängeskes en ontwikkeling routefolder.	2011	<ul style="list-style-type: none">Gemeente AaltenInitiatiefnemerVVV	€ 1.750,-- Kosten routeboekje en opening Budgetnr. 45601500/434300 T & R
Beleefbaar maken van vestingverleden Bredevoort. - Inrichting gemeenschappelijke ruimte BOZ.	2011	<ul style="list-style-type: none">Beheerders Boek op 't ZandBredevoorts BelangGemeente Aalten	€ 2.500,-- Budgetnr. 45601500/434300 T & R
- Activiteiten Compagnie Onversaegt	2011- 2014	<ul style="list-style-type: none">Compagnie OnversaegtBredevoorts Belang	€ 2.500,-- Budgetnr. 45601500/434300 T & R
- Project belegering Bredevoort en Maurits.	2011-2013	<ul style="list-style-type: none">Werkgroep Historie Landschap Ambachten e.a.	€ PM Budgetnr. 45601500/434300 T & R 2013

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

<p>Grensbeleving aan de Heelweg in Dinxperlo</p> <p>- Realisatie route en routefolder - Verfraaiing omgevingsgroen Heelweg en specifiek voormalige douanelocatie en plaatsing 'Büdeke' met informatiepanelen.</p>	2011	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente Aalten Stadt Bocholt Euregio Bewaar 't Olde VVV Grenslandmuseum Heimatverein Suderwick 	<p>€ 12.500, --gemeente Aalten Budgetnr. 45601500/434300 T & R € 10.000,-- Stadt Bocholt € 20.000,-- Euregio (reeds toegezegd)</p>
<p>Regionaal project Kerkepaden</p> <p>Website, routefolder en aanleg paden.</p>	2011	<ul style="list-style-type: none"> Recreatieschap Achterhoek Liemers. Diverse gemeenten in de regio waaronder Aalten Karrespoor (De Heurne) 	<p>€ 20.000,-- Reeds toegezegd en gedeeltelijk overgemaakt. € 10.000 Budgetnr. 45601500/434300 T & R 2010 en 2011 € 10.000 Budgetnr. 45500000/434300 Nat besch landschap 2010 en 2011</p>
<p>Bomenroutes</p>	2011- 2012	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente Aalten VVV Aalten, Bredevoort en Dinxperlo Lokale partijen 	<p>€ 3.250,-- Budgetnr. 45601500/434300 T & R.</p>
<p>Open Monumentendag</p>	2011-2014	<ul style="list-style-type: none"> Comité Open Monumentendag Gemeente Aalten 	<p>€ 837,-- Reguliere jaarlijkse subsidie Budgetnr. 45416050/434300</p>
<p>Monumentenprijs</p>		<ul style="list-style-type: none"> Gemeente Aalten Commissie Cultureel Erfgoed (adviseert over de prijs) 	<p>€ 250,00 cheque en € 350,00 kunstwerk. Budgetnr. 45416000 – 434300 Monumentensubsidie</p>
<p>Commissie Cultureel Erfgoed en Straatnaamgeving</p>	2011-2014	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente Aalten Commissie Cultureel Erfgoed 	<p>€ 5000,-- Budgetnr. 45417000/434360 Presentiegelden</p>
<p>Subsidies voor gemeentelijke monumenten</p>	2011-2014	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente Aalten Provincie Gelderland (verdubbelt gemeentelijke subsidie) Eigenaren gemeentelijke monumenten 	<p>€ 46.000,-- 45416000/442500 Monumentensubsidie</p>
<p>SVn lening voor eigenaren van gemeentelijke monumenten</p>	2011-2014	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente Aalten SVn 	<p>€ 40.000,-- Is in het kader van de Woonvisie reeds overgemaakt naar SVn</p>
<p>Abonnement op de Monumentenwacht</p>	2011-2014	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente Aalten Monumentenwacht 	<p>€ 600,00 Budgetnr. 45416000 – 434300 Monumentensubsidie</p>

Titel
Cultureel Erfgoed gemeente Aalten

Auteur
Ingrid Oonk
Beleidsmedewerker VRO

Datum
30 mei 2011

Opstellen Cultuurhistorische waardering en maatregelenkaart i.k.v MoMo	2013-2014	<ul style="list-style-type: none">Gemeente AaltenUitvoerend bureau	PM Er volgt t.z.t. een voorstel aan de raad.
Info over cultureel erfgoed op gemeentelijke pagina verbeteren	2012	Gemeente Aalten	Interne uren Cultureel Erfgoed, Cultuur, Combo en ICT + inzet stagiaire
Uitbrengen jaarlijkse nieuwsbrief	2012-2014	Gemeente Aalten	Interne uren Cultureel Erfgoed, Bouwen en Combo.
Jaarverslag Commissie Cultureel Erfgoed	2011-2014	Gemeente Aalten	Interne uren Cultureel Erfgoed en Combo
Publieksversie Beleidsnota Cultureel Erfgoed	2011	Gemeente Aalten	€ 1.000,00 Budgetnr 40021000/434308 Voorlichting / drukwerk

